

УДК 657

ПРАВИЛА ВЕДЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ
ГРОШОВИХ КОШТІВ НА РАХУНКАХ В БАНКАХ
ПІД ВПЛИВОМ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

THE RULES OF ACCOUNTING FOR CASH IN BANK ACCOUNTS
UNDER THE INFLUENCE OF DIGITAL TECHNOLOGIES

КУХАРЕНКО І.П.*

Харківський національний технічний університет
сізьського господарства імені Петра Василенка

У статті досліджено теоретичну сутність правил ведення бухгалтерського обліку грошових коштів на рахунках в банках під впливом інформаційних технологій. Розглянуто основні нормативні документи, що регламентують облік грошових коштів на рахунках в банках, основні цілі оптимізації грошових потоків. Проаналізовано принципи обліку грошових коштів на рахунках в банках. Обґрунтовано рекомендації щодо завдань обліку грошових коштів на рахунках в банках.

Ключові слова: грошові кошти, грошові потоки, безготівкові розрахунки.

The article examines the theoretical essence of the rules of accounting for cash in bank accounts under the influence of information technology. The main normative documents governing the accounting of funds in bank accounts, the main goals of cash flow optimization are considered. Principles of accounting of funds in bank accounts are analyzed. Recommendations for the tasks of accounting of funds in bank accounts are substantiated.

Key words: cash, cash flows, cashless payments.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сучасні інформаційні перетворення в економіці не тільки перевели бухгалтерські облікові системи на автоматизовану форму, але і внесли певні зміни в методологію та інструментарій обліку. Ця нова інформаційна дійсність вимагає цифрової трансформації не тільки всіх галузей і сфер діяльності, а й систем, які функціонують в них. Це в повній мірі відноситься і до системи бухгалтерського обліку. Відбуваються перетворення, які ґрунтуються нормативно-правовою базою, що відповідає сучасним викликам і трансформує їх в адаптованій формі на облікову систему. У 2019 році набрали чинності нові вимоги щодо організації обліку грошових коштів, пов'язані з такою інформатизацією процесів. І, здавалося б, вивчені з усіх боків питання обліку грошових коштів, знову стали актуальними та цікавими.

На вітчизняних сізьськогосподарських підприємствах систематичний облік і контроль руху грошових коштів допомагає забезпечити їх стійкість і платоспроможність в поточному і майбутньому періодах. Абсолютна величина цих показників і динаміка їх зміни протягом року характеризує ефективність роботи підприємства. Однак в умовах неплатежів першорядне значення набуває потік грошових коштів, що надходять на підприємство від різних видів діяльності, а також правильний їх розподіл. В умовах сучасної нестабільної економіки слід виходити з принципу, що вміле використання грошових коштів само по собі може приносити підприємству додатковий дохід; а отже, потрібно думати про раціональні вкладення тимчасово вільних коштів, щоб одержати прибуток. Актуальність теми обумовлена значенням правильно організованого обліку грошових коштів на підприємстві для ведення фінансово-господарської діяльності. Для здійснення діяльності підприємству необхідні грошові кошти, частина яких знаходиться в вигляді готівки в касі, а частина на розрахункових і спеціальних рахунках у банку. Гроші в умовах ринкової економіки є засобом реалізації економічних взаємозв'язків між

* Науковий керівник – Поливана Л.А., к.е.н., доцент

суб'єктами економіки в усіх фазах відтворювального процесу. Чим вище ступінь поділу суспільної праці, тим вище ступінь розвитку кредитно-грошових відносин і вище ступінь її впливу на економіку в цілому. Бухгалтерський облік грошових коштів має важливе значення для правильної організації грошового обігу підприємства, для розрахунку платоспроможності та ліквідності. Грошові кошти в бухгалтерському обліку є основною категорією грошового капіталу. Їх примноження, правильне використання, контроль за збереженням - найважливіше завдання бухгалтерського обліку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню питань обліку грошових коштів та грошових потоків у ринкових умовах присвячені праці відомих вітчизняних та зарубіжних вчених, зокрема, Білухи М.Т., Бутинця Ф.Ф., Варавки І.С., Голова С.Ф., Кірейцева Г.Г., Мниха Є.В., Поддєрьогіна А.М., Хом'яка Р.А., Швеця В.Г. та інших. Вчені досліджували питання теорії, методики, організації та аналізу обліку грошових коштів та їх еквівалентів, однак, питання щодо правил ведення бухгалтерського обліку грошових коштів на рахунках в банках необхідно дослідити глибше, а особливо у зв'язку з розвитком інформаційних технологій, що дозволить удосконалити інформаційну систему управління.

Формулювання цілей статті. Метою статті є вивчення правил ведення бухгалтерського обліку грошових коштів на рахунках в банках під впливом інформаційних технологій, узагальнення положень обліку грошових коштів та розробка шляхів удосконалення управління грошовими потоками.

Виклад основного матеріалу дослідження. Управління грошовими потоками охоплює ключові напрямки діяльності підприємства, включаючи управління оборотними та оборотними активами, власним та позиковим капіталом. Поділ всієї діяльності підприємства на три самостійні сфери дуже важливий у вітчизняній практиці, оскільки гарний (тобто близький до нуля) сукупний потік може бути отриманий за рахунок елімінування або компенсації негативного грошового потоку з основної діяльності, надходженням коштів від продажу активів (інвестиційна діяльність) або залученням кредитів банку (фінансова діяльність). У цьому випадку величина сукупного потоку маскує реальну збитковість підприємства.

Облік грошових коштів на підприємстві регулюється нормативним законодавством і діючою обліковою політикою підприємства.

Основними нормативними документами, що регламентують бухгалтерський облік операцій з безготівковими коштами, є: НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затвержене Наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 7 [1], Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV [2], Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 № 2121-III [3], Закон України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» від 05.04.2001 р. № 2346-III [4], П(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів», затвержене наказом Мінфіну України від 10.08.2000 р. № 193 [5], «Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті» від 21.01.2004 № 22 [6].

Таким чином, критерієм якості та достовірності обліку грошових коштів на підприємствах є відповідність законодавчій базі бухгалтерського обліку, оподаткуванню облікового процесу в Україні. Дотримання всіх норм і положень чинного законодавства є гарантією безперебійної роботи і дотримання позицій на ринку.

Прийнята облікова політика визначає особливості ведення обліку грошових коштів на кожному конкретному підприємстві відповідно до особливостей діяльності та обраних методів ведення бухгалтерського та податкового обліку. Облік руху грошових коштів підприємства за звітний період, а також планування грошових потоків на перспективу є найважливішою ділянкою обліково-аналітичної роботи. Щоб розкрити реальний рух грошових коштів на підприємстві, оцінити синхронність надходжень і платежів, а також пов'язати величину отриманого фінансового результату зі станом грошових коштів, слід виділити і проаналізувати всі напрямки надходження, а також їх вибуття в розрізі основних видів діяльності - поточної, інвестиційної, фінансової.

Одним з найбільш важливих і складних етапів управління грошовими коштами підприємства є їх оптимізація. Оптимізація грошових коштів являє собою процес вибору

найкращих форм їх організації на підприємстві з урахуванням умов і особливостей здійснення його господарської діяльності.

Основними цілями оптимізації є:

- забезпечення збалансованості обсягів грошових коштів;
- забезпечення синхронності формування коштів у часі;
- забезпечення зростання чистого грошового потоку підприємства.

Основними об'єктами оптимізації виступають: позитивний грошовий потік, негативний грошовий потік, залишок грошових активів, чистий грошовий потік.

У свою чергу облік грошових коштів на рахунках в банках здійснюється на основі наступних принципів. По-перше, в сучасних умовах господарювання більшість операцій здійснюється за допомогою розрахункових рахунків, тобто в безготівковому порядку, тому кожен господарюючий суб'єкт (виняток можуть становити лише окремі категорії малого бізнесу) відкриває розрахункові рахунки в банках, за допомогою яких здійснює розрахунки. При цьому здійснення безготівкових розрахунків має ґрунтуватися на економічній доцільності господарських операцій. По-друге, переміщення грошових коштів по рахунках здійснюється виключно на підставі розпорядчих документів власників рахунків, виключення становлять випадки, передбачені законодавством, наприклад, за виконавчими листами. Даний принцип носить назву черговості платежів. В цьому випадку всі платежі здійснюються в установленому законом порядку в межах сум, розміщених на розрахунковому рахунку господарюючого суб'єкта. Третій принцип передбачає невтручання банку в здійснення господарюючим суб'єктом вибору форм безготівкових розрахунків і їх закріплення в господарських договорах. Таким чином, даний принцип стверджує економічну самостійність кожного суб'єкта ринку в організації розрахункових відносин, тим самим покладаючи на нього відповідальність за їх успішність і ефективність. До трьох перерахованих вище принципів також відносяться два правила організації безготівкових розрахунків, в яких закладена їх сутнісна характеристика. Це принципи терміновості і забезпеченості платежів. Принцип терміновості передбачає здійснення платежів відповідно до термінів, встановлених різними договорами, угодами і т.п. Дане правило виходить з зацікавленості одержувачів грошових коштів в їх зарахуванні на рахунок в строго встановлений часовий період. Даний принцип не тільки впорядковує систему розрахунків, а й підвищує ефективність прийняття управлінських рішень щодо підвищення платоспроможності, раціональності формування грошового обороту, визначення потреби в коштах. Попередній принцип визначає наявність принципу забезпеченості платежів, оскільки останній передбачає у господарюючого суб'єкта наявність грошових коштів для погашення зобов'язань або інших ліквідних активів, які можуть бути використані в цих цілях. Забезпеченість платежу може бути двох видів залежно від терміновості і ступеня ліквідних активів. Термінова забезпеченість носить назву оперативної і визначає наявність у платника ліквідних коштів, достатніх для здійснення платежу. Існують різні форми оперативного забезпечення платежів, в тому числі внесення коштів за рахунок клієнта або банку для подальшого їх перерахування одержувачу. Перспективна забезпеченість за своєю сутністю інформує, оскільки передбачає надання інформації про платоспроможність на етапі встановлення господарських зв'язків. Вимога забезпеченості платежів дозволяє знижувати ризики неплатоспроможності, підвищує рівень кредитоспроможності підприємства, тим самим створює передумови для зміцнення платіжної дисципліни.

З урахуванням вироблених принципів перед системою бухгалтерського обліку грошових коштів ставиться ряд завдань: 1) документальне і законне оформлення всіх операцій з грошовими коштами відповідно до актуальних вимог законодавства; 2) забезпечення збереження грошових коштів господарюючого суб'єкта; 3) відображення операцій з грошовими коштами на рахунках бухгалтерського обліку. Для вирішення поставлених перед системою обліку завдань необхідно дотримуватися сформульованих вище принципів в самій організації обліку. Це не просто дозволить вести бухгалтерський облік на належному рівні, але і запобігти негативним наслідкам.

Висновки. Отже, сучасна облікова система трансформується під впливом змін, властивих вітчизняній економіці. Боротьба, щодо інформатизації галузей, процесів і систем породжує нові механізми ведення бухгалтерського обліку, що призводять до формування нових принципів. Система принципів бухгалтерського обліку грошових коштів сьогодні розглядається виходячи з форм організації розрахунків, всередині яких здійснюється формування базових правил ведення обліку, заснованих на нормах чинного законодавства. Спираючись на розглянуту систему принципів, кожен господарюючий суб'єкт не тільки буде здійснювати свою діяльність в рамках правового поля, запобігаючи можливим негативним наслідкам, а й підвищить результативність прийнятих рішень щодо управління грошовими коштами.

Література.

1. Національне положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 7 [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.
2. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
3. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 № 2121-III [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.
4. Закон України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» від 05.04.2001 р. №2346-III // Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2346-3>.
5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів», затверджене наказом Мінфіну України від 10.08.2000 р. № 193 [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0515-00>.
6. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті: Постанова Національного Банку України від 21.01.2004 № 22 [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04>.

УДК 657.1

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ГРОШОВИХ КОШТІВ НА РАХУНКАХ В БАНКАХ В УКРАЇНІ

LEGAL REGULATION OF ACCOUNTING OF FUNDS IN BANK ACCOUNTS IN UKRAINE

КУЦЕНКО К.П.*

Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка

В статті проведено систематизацію та аналіз нормативно-правової бази, що регулює бухгалтерський облік грошових коштів на рахунках в банках в Україні. Обґрунтовано, що результат діяльності будь-якого підприємства безпосередньо залежить від ефективної роботи підприємства, а особливо від вирішення проблем, пов'язаних з обліком грошових коштів, які є складовою діяльності підприємства.

Ключові слова: грошові кошти, нормативне регулювання обліку грошових коштів, безготівкові розрахунки.

---

* Науковий керівник – Поливана Л.А., к.е.н., доцент